

Příloha č. 11: Věková struktura obyvatelstva

Metodický list: Věková struktura obyvatelstva

Předmět:	Zeměpis
Téma:	Věková struktura obyvatelstva
Ročník:	9. ročník
Vzdělávací oblast:	Člověk a příroda
Místo realizace:	Počítačová učebna
Časová dotace:	45 minut
Formy a metody:	Samostatná práce žáků a individuální pomoci učitele.
Výchovně vzdělávací cíle:	<p>Žák - rozlišuje tři skupiny států podle populačního růstu a dokáže uvést příklad,</p> <ul style="list-style-type: none">- osvojuje nové pojmy: věková struktura, věková pyramida (progresivní, regresivní a stacionární typ),- umí vyhodnotit jednotlivé typy pyramid a umí v nich číst.
Pomůcky:	Pracovní list – Struktura obyvatelstva dle věku, počítače s připojením k internetu, psací potřeby.
Teoretická východiska:	<p>Na určitém území jsou lidé charakterizováni vlastnostmi, podle kterých je možné obyvatelstvo jako celek rozčlenit a strukturovat. A to podle pohlaví, věku, rodinného stavu, etnicity, národnosti, jazyka, náboženského vyznání, vzdělání a ekonomické aktivity. Jednotlivé charakteristiky ovlivňují chování obyvatel, proto je nutné, aby se žáci seznámili se strukturou obyvatelstva (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008).</p> <p>Věková struktura je považována za výchozí uspořádání demografických dat pro jakoukoliv demografickou analýzu a zároveň je pak sama výsledkem základních demografických procesů. Nejčastěji používaným způsobem interpretace věkové struktury obyvatelstva je tzv. věková pyramida. Vedle věkové struktury umožňuje současně graficky znázornit i strukturu obyvatelstva podle pohlaví. V levé části jsou údaje pro muže a v pravé pro ženy. Na vodorovnou osu se nanáší počet obyvatel, na svislou osu se nanáší věkové kategorie.“ (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008, str. 56)</p>
Postup a návod k činnosti pro školní hodinu:	<ol style="list-style-type: none">1. Žáci pracují samostatně na počítačích.2. Učitel individuálně radí žákům, kteří potřebují pomoc.

Závěr a hodnocení:	Společná diskuse nad pracovními listy. Hodnocení pracovních listů učitelem.
Poznámky:	Pracovní list lze zadat za domácí úkol.
Přílohy:	č. 11/1: Pracovní list – Věková struktura obyvatelstva č. 11/2: Pracovní list – Věková struktura obyvatelstva (řešení)
Literatura a informační zdroje:	<ul style="list-style-type: none"> • ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. <i>Stromy života 1945 - 2008</i> [online]. [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/stromy_zivota_1945_2008 • Kmlfactbook.org. CIA World Factbook: [online]. [cit. 2013-03-25] Dostupné z: http://kmlfactbook.org • Program Google Earth • TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. <i>Ekonomická a sociální geografie</i>. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 411 s. ISBN 978-807-3801-144. • Základní škola Pohůrecká. <i>Typy věkových pyramid</i> [online]. [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: http://www.zspohurecka.cz/files/Ze8/6,vekove_pyramidy.pdf

Datum:

Jméno:.....

Věková struktura obyvatelstva

1. V *kmlfactbook.org* vyhledej vrstvu *Population grown rate (%) – Míra populačního růstu*. Prohlédni si mapku v programu Google Earth. Podle barevné stupnice lze zhruba rozdělit státy na tři skupiny – záporný populační růst, téměř nulový populační růst a kladný populační růst. U každé skupiny napiš tři zástupce.

.....

.....

.....

.....

2. Vyber si z každé skupiny jeden stát a porovnej procentuální zastoupení ve věkových skupinách 0 – 14, 15 – 64, 65 a více let. (Opět použij *kmlfactbook.org*) Údaje doplň do tabulky.

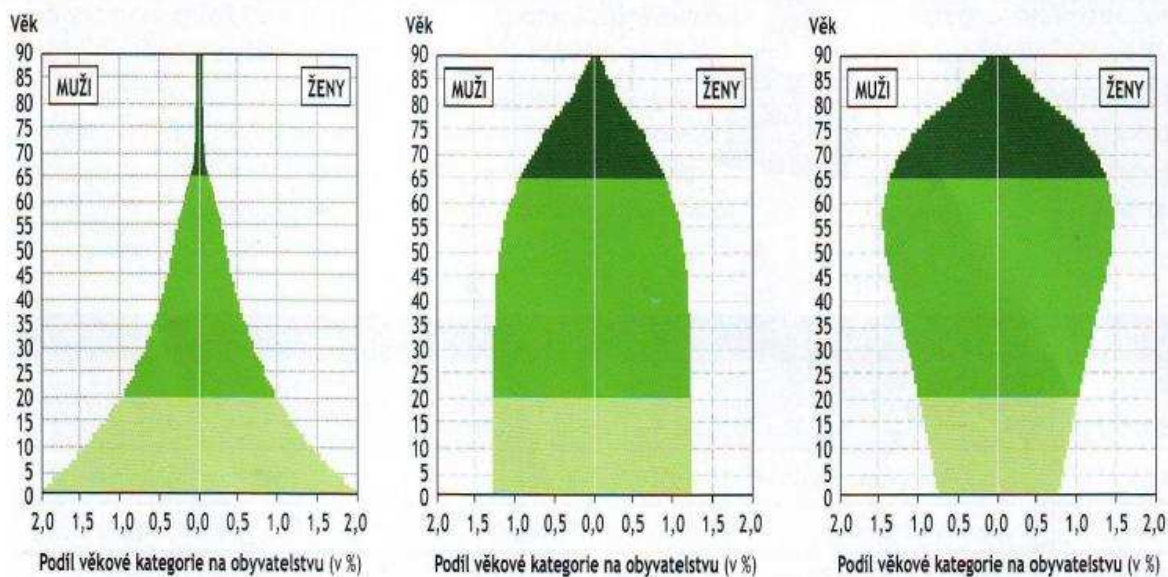
Stát	Věková skupina [%]		
	0 - 14	15 - 64	65 a více

„**Věková struktura** je považována za výchozí uspořádání demografických dat pro jakoukoliv demografickou analýzu a zároveň je pak sama výsledkem základních demografických procesů. Nejčastěji používaným způsobem interpretace věkové struktury obyvatelstva je tzv. **věková pyramida**. Vedle věkové struktury umožňuje současně graficky znázornit i strukturu obyvatelstva podle pohlaví. V levé části jsou údaje pro muže a v pravé pro ženy. Na vodorovnou osu se nanáší počet obyvatel, na svislou osu se nanáší věkové kategorie.“ (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008, str. 56)

Progresivní typ

Stacionární typ

Regresivní typ

Obr. 1: Typy věkových pyramid (zdroj: http://www.zspohurecka.cz/files/Ze8/6,vekove_pyramidy.pdf)

3. Pokus se charakterizovat jednotlivé typy pyramid uvedené výše. Zaměř se na počet obyvatel v jednotlivých věkových kategoriích.

Progresivní typ

.....

.....

.....

.....

Stacionární typ

.....

.....

.....

.....

Regresivní typ

.....

.....

.....

.....

Datum:

Jméno:.....

Věková struktura obyvatelstva

1. V *kmlfactbook.org* vyhledej vrstvu *Population grown rate (%) – Míra populačního růstu*. Prohlédni si mapku v programu Google Earth. Podle barevné stupnice lze zhruba rozdělit státy na tři skupiny – záporný populační růst, téměř nulový populační růst a kladný populační růst. U každé skupiny napiš tři zástupce.

kladný populační růst - Demokratická republika Kongo, Etiopie, Afghánistán, Uganda,.....

téměř nulový populační růst - Španělsko, USA, Čína, Kazachstán, Thajsko,.....

záporný populační růst – Ukrajina, Rusko, Itálie, Německo, Polsko, Maďarsko,.....

2. Vyber si z každé skupiny jeden stát a porovnej procentuální zastoupení ve věkových skupinách 0 – 14, 15 – 64, 65 a více let. (Opět použij *kmlfactbook.org*) Údaje doplň do tabulky.

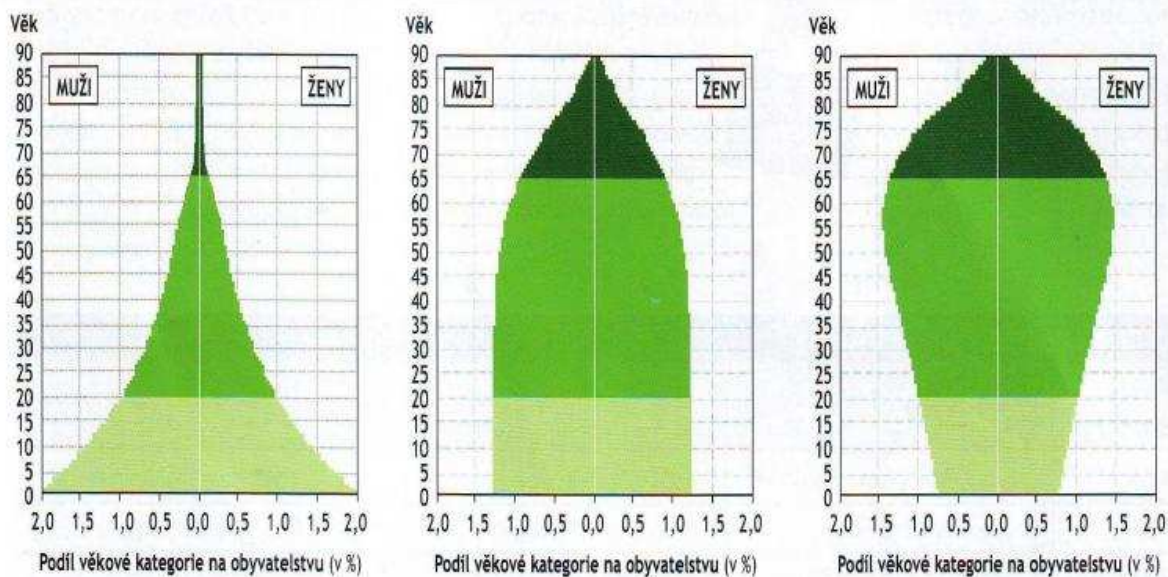
Stát	Věková skupina [%]		
	0 - 14	15 - 64	65 a více
Libérie	44	53,3	2,8
Francie	18,6	65,2	16,3
Ukrajina	13,9	70	16,1

„**Věková struktura** je považována za výchozí uspořádání demografických dat pro jakoukoliv demografickou analýzu a zároveň je pak sama výsledkem základních demografických procesů. Nejčastěji používaným způsobem interpretace věkové struktury obyvatelstva je tzv. **věková pyramida**. Vedle věkové struktury umožňuje současně graficky znázornit i strukturu obyvatelstva podle pohlaví. V levé části jsou údaje pro muže a v pravé pro ženy. Na vodorovnou osu se nanáší počet obyvatel, na svislou osu se nanáší věkové kategorie.“ (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008, str. 56)

Progresivní typ

Stacionární typ

Regresivní typ

Obr. 1: Typy věkových pyramid (zdroj: http://www.zspohurecka.cz/files/Ze8/6,vekove_pyramidy.pdf)

3. Pokus se charakterizovat jednotlivé typy pyramid uvedené výše. Zaměř se na počet obyvatel v jednotlivých věkových kategoriích.

Progresivní typ (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008)

- s výraznou převahou dětské složky nad postreprodukční.....
- vysoký podíl dětí, vysoká intenzita úmrtnosti, zejména hned po narození.....
- malý podíl starých obyvatel a relativně nízká naděje na dožití.....
- každý následující ročník narozených je početnější než předcházející.....

Stacionární typ (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008)

- dětská a postreprodukční složka jsou téměř vyrovnané.....
- počty narozených a zemřelých jsou vyrovnané, obyvatelstvo početně neroste, ale ani se počet obyvatel nesnižuje.....

Regresivní typ (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008)

- postreprodukční složka převažuje nad dětskou.....
- dětská složka nenahrazuje obyvatelstvo v reprodukčním věku.....
- počet obyvatel se snižuje.....

4. Zhodnot' věkové pyramidy České republiky. Zaměř se na největší výkyvy v populaci ve věkové pyramidě v roce 1945. Jak tento výkyv pokračuje? A co ho způsobilo?

Obr. 2: Věkové pyramidy ČR – 1945, 1980, 2008
(zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/stromy_zivota_1945_2008)

Dochází k celkové změně vývoje populace. Zatímco věková pyramida z roku 1945 jasně odpovídá tehdejším poměrům (po konci války se zvýšila porodnost a tento ročník zůstává silným). Dochází také k celkovému poklesu růstu populace. Velký zářez u třicátníků v pyramidě v roce 1945 (1. sv. válka) je patrný ještě v roce 1980 a vůbec se neprojeví v roce 2008. Silné ročníky 70. let (v pyramidě z roku 1980 ve věku do 10 let) – tzv. Husákovy děti jakožto výsledek silné propopulační politiky – jsou nejsilnější kategorií populace v roce 2008 a pravděpodobně již nikdy nebude počtem překonán.